

Список использованной литературы

1. Ferlay J., Bray F., Pisani P., & Parkin D.M. IARC CancerBase no. 5, version 2.0 //Lyon: IARC Pr. – 2004.
2. Аксель Е.М., Давыдов М.И., Ушакова Т.И. Злокачественные новообразования желудочно-кишечного тракта: основные статистические показатели и тенденции //Современная онкология. – 2001. – Т. 3. – №. 4. – С. 10-35.
3. Трапезников Н.Н. Абдрахманов Ж.Н., Мкртчян Л. Н., Базикян Г.К. и др. Состояние онкологической помощи в государствах СНГ //Вестник РОИЦ им. НН Блохина РАМН. – 1999. – Т. 10. – №. 4.
4. Ferlay J., Soerjomataram, I., Dikshit, R., Eser, S. et al. Cancer incidence and mortality worldwide: sources, methods and major patterns in GLOBOCAN 2012 //International Journal of Cancer. – 2015. – Т. 136. – №. 5. – С. E359-E386.
5. Igissinov S., Igissinov N., Moore M.A., Kozhakhmetov S. et al. Component analysis of esophageal cancer incidence in Kazakhstan //Asian Pac J Cancer Prev. – 2013. – Т. 14. – С. 1945-1949.
6. Мерабишвили В.М. Методологические проблемы совершенствования информационных систем онкологической статистики: Автореф. дис. ...док.мед.наук.- Л.-1983.-40 с.

ВИКОРИСТАННЯ КЛІНІЧНИХ БАГАТОРІВНЕВИХ СИТУАЦІЙНИХ ЗАДАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІРУРГІЇ

Осіпов О.С., Безручко М.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Викладено досвід використання багаторівневих клінічних ситуаційних задач при вивченні хірургії, що підвищує ефективність навчального процесу, позитивно впливає на формування клінічного мислення.

Ключові слова: клінічне мислення, ситуаційні клінічні задачі.

Нині вітчизняні медичні вищі навчальні заклади переходять на стандарти освіти, задані Болонською декларацією, відповідно до якої зв'язок теоретичної та практичної підготовки студентів має бути нерозривним. У медицині це має відбиватися в рівномірному розвитку теоретичних знань і практичних навичок студентів, формуючи в майбутніх лікарів клінічне мислення.

Клінічне мислення лікаря – це здатність максимально швидко, логічно і правильно розуміти патологічні процеси, що дають певну клінічну картину у хворого, та на підставі цього визначати правильну тактику ведення кожного конкретного пацієнта [1]. Необхідними складовими клінічного мислення є аналіз і синтез інформації, яка надходить. Тільки студент, який знає і вміє використовувати алгоритми діагностики, лікування та профілактики захворювань, зможе стати справжнім фахівцем.

У хірургії найважливіший період переходу від теоретичних до практичних занять, який має передбачати вирішення ситуаційних клінічних завдань [3]. Вони допомагають розвивати клінічне і логічне мислення замість механічного заучування тексту підручника, виявляти слабкі місця в теоретичній підготовці студента, на які мусить звернути увагу як сам студент, так і викладач. Крім того, в ситуаційних завданнях можна моделювати різні ситуації, необхідні для навчального процесу, а також описати патологію, недоступну для демонстрації в клініці, де відбуваються заняття. Логічні ланцюги, побудовані та закріплені в ході вирішення завдань, дозволяють студентам швидше орієнтуватися в ході практичної роботи з хворими, зрештою, така форма проведення занять цікавіша і може бути перехідною ланкою від теоретичної підготовки до практичної роботи.

Рішення ситуаційних завдань є одним з основних методів у формуванні клінічного мислення, яке буде розвиватися ще й завдяки можливості оцінити результат, обдумавши самостійно дану відповідь. Якщо тактика спочатку правильна – рішення буде логічним і правильним на всіх етапах. Якщо на першому етапі в рішення закралася помилка, то вона дасть неправильний остаточний результат незалежно від правильності подальших етапів вирішення. У такому разі студент може детально вивчити помилку, дати правильне рішення, закріпити його в пам'яті та зрозуміти його логіку, що є найбільш важливим. Багаторівневі ситуаційні задачі дозволяють найповніше висвітлити стан пацієнта, спонукають студента до укладання кількох логічних ланцюжків, пов'язаних із тактикою обстеження і лікування пацієнта.

Найчастіше ситуаційні задачі використовуються як засіб контролю знань, у тому числі при проведенні підсумкових занять з окремих розділів хірургії, іспитів, державної атестації випускників. Відповідно до цілей використання можна класифікувати ситуаційні задачі за ступенем складності. На початку навчання студенти вирішують досить прості завдання з однозначно сформульованими питаннями. У процесі вдосконалення знань і вмінь завдання ускладнюються, питання припускають вибір ситуацій для диференційованої діагностики, вміння аналізувати інформацію по мірі її надходження, зміну початкової думки залежно від отриманих нових даних. Кожне із завдань подібного типу є клінічним розбором у мініатюрі. Не замінюючи собою курацію реального пацієнта, такі завдання можуть підготувати майбутнього лікаря до практичної роботи, тренуючи клінічне мислення.

Клінічна задача, метою якої є відтворення взаємин між лікарем і хворим, мусить мати такі характеристики:

1. Анамнез захворювання має бути описаний зі слів хворого, а не представлений найбільш характерними ознаками; виклад має відповідати типовій лексиці пацієнта.

2. Вправа має містити завдання на серію послідовних і взаємопов'язаних рішень (діагноз, призначене обстеження, визначення тактики лікування хворого, шляхи профілактики захворювання).

3. На початку навчання кожен рівень завдання може припускати можливість вибору з кількох представлених варіантів, серед яких є один правильний (методи обстеження і його результати, лікування і його результати). Неправильні результати не повинні за всіма параметрами кардинально відрізнятися від правильного, тобто можуть мати схожі пункти.

На кафедрі хірургії № 3 ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» для вивчення хірургії розроб-

лено і впроваджено типові багаторівневі завдання за основними хірургічними темами для студентів 2-4 курсів стоматологічного факультету. Вони використовуються при вивченні конкретної теми на практичних заняттях, а також для контролю знань із цієї теми. За нашим досвідом, на відміну від тестових завдань і традиційних питань ситуаційні задачі поєднують у собі як функцію контролю знань, так і власне навчальну функцію. Вони містять багато медичних термінів, специфічних оборотів, прийнятих при формулюванні діагнозів, описі патологічних змін із клінічними проявами, рішення лікувально-тактичних запитань і багато іншого, що, без сумніву, частково залишається в пам'яті студента. При вирішенні клінічного завдання виникає елемент творчості, елемент клінічного мислення. Понад 90% опитаних студентів заявили, що рішення ситуаційних завдань є цікавим, пробуджує активність на заняттях, сприяє кращому запам'ятовуванню пройденого матеріалу. У перспективі планується створення комп'ютерної програми, яка дасть доступ до завдань не тільки на заняттях, а й дистанційно під час самопідготовки.

Отже, активне застосування клінічних ситуаційних завдань відповідає світовим тенденціям у освітньому процесі – актуалізації практичного спрямування навчання, органічному поєднанню теорії з практикою, прискоренню набуття досвіду навичок клінічного мислення в студентів. Такі завдання поживляють і збагачують навчальний процес, роблять навчання творчим, наочним, вони цікаві студентам і викладачам. Досвід вирішення навчальних ситуацій потім легко переноситься в практику лікувальної роботи.

Список використаної літератури

1. Арсенова С. П. Современные тенденции системного подхода к разработке тестовых заданий / С.П.Арсенова, М. С. Дианкина, Т. С. Миронова // Педиатрия. - 2010. - №2. - С. 75-81.
2. Бойко А.Н. Современные подходы к преподаванию курса неврологии в медицинском вузе / А. Н.Бойко, А. Н. Боголепова // Журнал неврологии и психиатрии им. С.С.Корсакова. - 2008. - №1. - С. 71-73.
3. Есипов В. К. О теории и методике преподавания хирургических дисциплин / В. К. Есипов // Вестник Санкт-Петербургского университета. - 2009. - №11. - С. 20-21.
4. Шапошников В. И. К проблеме преподавания хирургии / В. И. Шапошников, С. Н. Ралко // Международный журнал экспериментального образования. – 2011. - №7. - С. 35-39.

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ СТОМАТОЛОГІВ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Петрушанко В.М., Марченко І.Я., Ткаченко І.М., Шундрік М.А., Назаренко З.Ю.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Упровадження активних методів навчання в опанування дисципліни «Терапевтична стоматологія» спрямоване на найбільш повне засвоєння професійних навичок і функцій фахівця із використанням знань і вмінь у вирішенні практичних ситуацій.

Ключові слова: активні методи навчання, терапевтична стоматологія, ділова гра.

Сучасні тенденції розвитку вищої освіти визначають кардинальну зміну підходів до організації освітнього процесу у вищій школі. Уведення системи багаторівневої освіти, створення єдиного освітнього простору, реалізація індивідуального підходу зумовлюють необхідність розробки й упровадження нових методів навчання.

Викладач вищої школи має виконувати не лише функцію транслятора наукових знань, а й уміти обрати оптимальну стратегію викладання, використати сучасні освітні технології, спрямовані на створення творчої атмосфери освітнього процесу. Традиційні технології та методи навчання не можуть повною мірою досягти глибокого й осмисленого засвоєння знань, вирішувати не вузько предметні, а практичні нестандартні завдання, розвивати індивідуально-особистісні якості. Домінуюча до недавнього часу лекційно-семінарська система навчання була переважно націлена на засвоєння знань, умінь і навичок. Крім того, вона не могла забезпечувати студентам умов для переходу від засвоєння "готових" знань до самостійного їх отримання на практиці, оскільки не формувала понять як способів діяльності.

Нині вибір методів рішення навчальних завдань визначається викладачем як з огляду на зміст цих завдань, так і потенційних можливостей різних методів забезпечити необхідний результат, тому саме активне навчання є такою організацією і веденням освітнього процесу. Воно спрямоване на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, комплексне використання як дидактичних, так і організаційно-управлінських засобів. Активне навчання відрізняється від традиційного низкою особливостей, до яких передусім належить активізація розумової діяльності студентів. Головним завданням активних методів є спонукання до ініціативності, творчого підходу й активної позиції в процесі будь-якої пізнавальної діяльності. Використання різних форм самостійної роботи студентів дає змогу максимально індивідуалізувати навчання, слугує дієвим засобом удосконалення знань, розвиває самостійний пошук додаткового матеріалу, націлює на систематичне поповнення й оновлення знань у величезному потоці інформації. Нині в практику роботи викладачів вищої школи входять такі активні методи навчання, як "Гра", "Імітація", "Розбір і аналіз ситуацій" та " Кейс".

На кафедрі пропедевтики терапевтичної стоматології активно використовуються рольові та ділові ігри в навчанні студентів. Рольова гра проводиться на практичних заняттях із вивчення одонтопатології (карієсу, пульпіту, періодонтиту). При цьому студенти отримують завдання від викладача або самі пропонують можливу ситуацію (залежно від рівня підготовки студентів), розподіляють ролі (лікар чи пацієнт) обігрують ситуацію і представляють (показують) усій групі. Викладач може сам розподілити ролі з урахуванням поставлених навчальних цілей. Перевага цього методу в тому, що кожен з учасників може представити себе в запропонованій ситуації, реальніше відчувати ті або інші стани, усвідомити наслідки тих чи інших дій і прийняти рішення.

Ділові ігри характеризуються спрямованістю на вирішення певних практичних завдань, опанування навичками